

**Yıldız Ahmet'in Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin
değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Sosyal İşler
Komisyonu raporu (2/112)**

Sosyal İşler Komisyonu raporu

T. C.

Millî Birlik Komitesi

Sosyal İşler Komisyonu

Esas No. : 2/112

Karar No. : 50

8 . 11 . 1960

Yüksek Başkanlığa

İspat hakkı ile alakalı Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin tadili hakkında komisyonumuz aşağıdaki gerekçeye müsteniden ilişik metnin kabulü teklifini uygun mütalâa etmiştir.

Memleketimiz siyasi hayatında ispat hakkı konusu çetin tartışmalara yol açmış ve sâkit idare bu hakkı teslimden daima kaçmıştır. Komisyonumuz bu hakkın ihyasında ta ki, zaruret görmekle beraber, hakkın istimali usulünü tâyinde de bâzı esasların vaz'ı lüzumuna inanmaktadır. Bütünü ihtilâtları düşünülmeden kabul etmiş bir ispat usulünün, tevli dedebileceği mahzurların neticede aynı usulün ilgası sebeplerini daha bugünden mütevi olacağı endişesiyle yaşaması mümkün bir ispat usulünün ne şekilde bir kanuni nizama bağlanabileceğini araştırmak ihtiyacı hiss olunmuştur. Mevcut usullerin mukayeseli bir tahlilinden salim yolu bulunacağı aşıkârdır.

İspat hakkı, katî surette âmme murakabesi 3 mefhumu ile alakalıdır. Bu imkândan mahrum bir âmme murakabesini tasavvur dahi inkânsızdır.

Malûm olduğu veçhile bu konuda birbirlerinden farklı, başhea üç anlayış vardır.

Bir görüşe nazaran «ispat yasağı» kaide olmalıdır. Hakikat dahi olsa isnatta bulunmamalıdır. Yolsuzlukların resmî makamlara ihbarları kâfidir. İspat yasağını kabul eden kanunlara misal olarak 1930 faşist İtalyan Kanununun 596 nci maddesi gösterilebilir.

İkinci anlayış bir evvelkinin aksidir. İspat hakkı tam ve kayıtsız olmalıdır. İspat hakkını yasak eden bir kanuna göre verilmiş bir mahkûmiyet hükmü suni ve gerçeğe uymıyan bir hüküm şüphesini taşır, tamamiyle faydasızdır. Açıklanması icabeden hususların ceza korkusu yüzünden ortaya dökülmediği kanaatinin camiada yerleşmesi mahzurludur. Eğer dâva açanın hasım tarafın haksız bir taarruzuna uğramasından endişe ediyorsa, bunun mâkul ve tarafsız şekilde idare edilen bir duruşmada vukua gelmemesi icabeder.

Üçüncü anlayış, ispat hakkına, eğer bunda âmme menfaati varsa imkân verilmesini tercih eden usuldür. Kanunumuzun kabul ettiği usul her dereceye kadar bu üçüncü anlayışa uygun, karma bir sistemdir. Zira kanun, kaide olarak (T. C. K. 481, f 1) değil, istisna olarak ispata imkân vermektedir. Esasen ispat, ispat hakkı yönünden şikâyet, kanunumuzun sistemine değil, istisna olarak kabul edilen ispat imkânını dahi kaldıran tatbikata mâtuftur.

Malûm olduğu veçhile 481 nci maddenin istisna olarak kabul ettiği ispat imkânından birincisi memura «isnadolunan fiilin icrayı memuriyetine taallûk eylemesi» halidir. Bu istisnayı tatbik edilemez hale getiren Tevhidi İçtihat Kararından bahsetmeye imkân yoktur. Kanunun 481 nci maddesine göre «hakikatı maddenin ispatı aynı mahkemece kabul ve tatbik olunur.» Memleketimizde bâzı kimselerin hususi mahkeme usulüne (Memurin muhakematı) veya hususi

bir mahkemeye (Yüce Divan gibi) tâbi olmaları usulü mevcuttur. Bu itibarla ispat iddiası kabul olunduğu ve aynı mahkemede yapılacak tetkikat sonunda isnadın doğruluğu sabit olduğu takdirde hususi mahkeme usulüne ve vazifeli merciin salâhiyetine tecavüz edildiği iddia olunmuştur. Bu husustaki Tevhidi İctihat Kararında (16 . 3 . 1949) Bir mahkemenin, siyasi faaliyet ifa eden bir bakanı muhakeme etmesi ve onun faaliyetinin hedefini tâyin edebilmesi doğru görülemez» denilmiştir. İlmen gayrikabili izah gerekçelerle Tevhidi İctihat Kararı şu neticeyi vermiştir: «Hususi ve istisnai tahkik ve muhakeme merciine tâbi olanlar tarafından kendilerine vâkı isnat sebebiyle açılmış hakaret dâvalarında sanık olanların isnadeyledikleri hakareti mutazammın fiil ve hareketleri ispat iddiasının aynı mahkemede kabul ve tetkikine imkân yoktur.» Varılan bu netice hususi merci veya hususi mahkeme usulüne tâbi olanlar hakkında, kanunun açıkça tanıdığı ispat hakkının ilgasında başka bir şey değildir. Nitekim tatbikat da bu yolda tecelli etti. Yargıtay, kanunları yorumlar, fakat onun ilgasına kadar gidemez. Esasen 481 nci maddedeki hal bu şahısların muhakeme edilmesi değil, sanık durumunda olanın kendisini müdafaa etmesi imkânının tanınmasından ibarettir. Mesele, dâvayı ile sanık arasında kalan hususlardan da değildir. Devlet memurlarının ve hattâ en yüksek kademede olan bakanların dahi âmme mukabesinden haricolduğu iddia edilemez. Yolsuzluklara sükût mecburiyetini ancak totaliter idarelerde kanuni bir mecburiyet olarak kabul mümkün olabilmıştır.

Bu izah muvacehesinde, ispat hakkının memura hakaret suçlarında katî surette kabul edildiği kanunun pek açık ibaresinden anlaşılmakta ise de, isabetsiz Tevhidi İctihat Kararının yarattığı tereddüdü izale için maddeye vuzuh vermek doğru olacaktır. Bu itibarla kanunun 481 nci maddesinin 3 ncü bendinin «... hakikati maddenin ispatı iddiası, dâvacı hususi bir muhakeme usulüne tâbi veya başka bir mercide muhakemesi gereken kimselerden olsa dahi, aynı mahkemeye kabul ve tetkik olunur.» şeklinde tavihan tadili uygundur. 268 nci maddedeki «her hangi bir yazı» ibaresinin ispata mâni olmadığı neticesine varılmıştır.

İspat hakkının böylece ihyası ile iktifa edilemez. Zira bu hakkın istimali hususunda usulü hükümler mer'î kanunlar mevcut değildir. Ne şekilde kullanılacağı gösterilmeyen bir hakkın, bâzı tahditlerle tatbikatta beklenen neticeyi, verememesi imkânı mevcuttur. Bu itibarla :

İspat talebi vâkı olduğunda mahkeme, bu talebi kabul veya ret hususunda bir karar vermek zorundadır. Zira talebin ispat hakkına cevaz veren kanuni şartlara uygun olup olmadığını müşahede zarureti mevcuttur. Aksi takdirde kanunun teviz etmediği hallere sirayet ciddî mahzurlar tevlidebilecektir. Talebin kabulü halinde alâkalı, iddiasını sübuta vardırarak mesnetlerini, muayyen bir müddet zarfında mahkemeye ibraz zorunda bulunacaktır. İbraz edilen delil ve vesikalara karşı iddia ve müdafaalarını dermeyan için ve mevcut ise mukabil delilleri ibraz maksadıyla karşı tarafa tebligat ıera edilecektir. Tarafların iddia ve müdafaalarının muayyen bir müddet zarfında icrası hususunun müddetlere bağlanması hakaret dâvasının ref'î olan ispat iddiasını sürüncemede bırakmak suretiyle hakaretin cezasız kalmasını sağlamak temayülüne imkân vermemek içindir. Yine aynı sebeplerdir ki, bu müddetler içinde zikredilmeyen hususlar bilâhara delil olarak ikame olunamaz» hükmü vaz' olunmuştur. Filhakika bu hüküm, hukuk usulündeki «iddia ve müdafaaların teksifi» kaidesini hatırlatmakta ve ceza usulünün «bir delilin geç ikamesi onun reddi için yegâne sebebolamaz» kaidesine muhalif görülmekte ise de, hakaret dâvasında fer'î mahiyet arz eden ispat iddiasının kötü niyetle, yeni ispat bahanesiyle yeniden hakaret kastiyle kullanılmasını önlemek zaruret ve ispat hakkı müessesesinin yaşamasına hizmet etmek bakımından fayda büyüktür. Halbuki her isnadın ciddî, teemmül mahsulü olması şarttır. Delilleri bilâhara toplamak üzere isnat kabili tasavvur değildir. Bu itibarla isnatta bulunan esasen delilleri toplamış durumda olması mefruzdur. Kaldı ki, «bu müddetler içinde zikredilmeyen hususlar» ibaresinden maksat, tevsiî önlemektir. Sanık tarafından bilinmeyen ve hattâ bilinmesine maddeten imkân olmayan delâil bilâhara meydana çıkmış olabilir. Bunların dermeyanına bu hüküm mâni değildir. Ne gibi taleplerin tevsi sayılacağını katî bir hükümle evelden tesbit imkânsız olduğundan tevsi memnuiyetinin takdiri hâkime mevdu olmakla devam edecektir.

Bakanlık teklifindeki (İsnat ispat olunmadığı takdirde faile geçen maddede yazılı olan cezalar iki kat olarak hükmolunur) kaydı daha sarîh bir şekilde (Faile T. C. Kanununun 480 nci maddesinde yazılı cezalar iki kat hükmolunur) şeklinde aynen kabul edilmiş ayrıca (Mevkute sahibi veya mevkute olmadığı takdirde nâşiri hakkında 5 000 liradan 25 bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur) cümlesi ilâve edilmiştir. Bununla gazete sahiplerinin her hangi bir şahsa maksatlı neşriyat yapması önlenmek istenmiştir.

Bakanlık teklifinden ayrı olarak (ispat iddiası milletvekilleri seçimlernide oy verme gününden önceki 7 gün içinde işlenen cürümlerden dolayı) kabul olunmamıştır. Bunun sebebi de seçim arifesinde ispat edeceği iddiasıyla maksatlı olarak her hangi bir milletvekili namzetini umumi efkâr nezdinde lekelemek isteyen kötü niyetlere mâni olunmak arzusudur.

Saygı ile arz olunur.

Sosyal İşler Komisyonu

Başkanı

Küçük Sami

Esin Numan

Gürsoytrak Suphi

Kaplan Mustafa

Karan Muzaffer

Özdağ Muzaffer

Özgüneş Mehmet

Solmazer İrfan

Türkeş Alparslan

Yıldız Ahmet

SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN
DEĞİŞTİRİŞİ

**Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin ta-
dili hakkında Kanun**

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 481. — Geçen maddede beyan olunan cürmü faili beraet etmek için isnadettiği fiilin sıhhatini veya şayi veya mütevazir olduğunu ispat etmek isterse iddiası kabul olunmaz.

Faklat :

1. Tecavüz olunan şahıs bir memur bulunup da 266 ve 267, 268 nci maddelerde beyan olunan ahval müstesna olmak üzere isnadolunan fiil icrayı memuriyetine taallük eylediği,

2. Isnadolunan fiilden dolayı tecavüz olunan şahıs hakkında takibat icrasına başlanmış olduğu,

3. Müşteki ikame ettiği dâvadan dolayı icra kılınan muhakemeyi kendisine isnadolunan fiilin sıhhat ve ademisihhatine dahi teşmil etmeyi sarıh surette bizzat talebeylediği takdirde hakikati maddenin ispatı talebi, dâvacı hususi bir tahkik veya muhakeme usulüne tâbi veya başka bir mertebe muhakemesi gereken kimselerden olsa dahi aynı mahkemece kabul ve tetkik olunur.

İspat talebinin kabulüne karar verilmesini mütaakıp 10 gün içinde bu taleple ilgili bütün delil ve varsa vesikaların asıl veya suretleri mahkemeye tevdi olunur.

İbraz olunan delil ve vesikalar beş gün içinde mukabil delillerini bildirmek üzere müştekiye ve C. Saveısına tebliğ olunur.

Bu müddetler içinde zikredilmeyen hususlar bilâhiare delil olarak ikame olunamaz.

Taraflar bu suretle iddialarını bildirdikten sonra mahkeme duruşma için en yakın bir gün tayin eder. Zaruret olmadıkça mütaakıp talikler bir haftayı geçemez.

İsnat ispat olunur veya bundan dolayı isnatta bulunulan şahıs mahkûm edilirse sanık hakkında dâva ve ceza düşer.

İsnat ispat olunmadığı takdirde faile Türk Ceza Kanununun 480 nci maddesinde yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Ayrıca mevkute sahibi veya mevkute olmadığı takdirde nâşiri hakkında on bin liradan yirmi beş bin liraya kadar ağır para dezası hükmolunur.

Şu kadar ki, bu maddedeki istisnaların tatbiki için tecavüzün aşağıdaki maddede bildirilen cürmü teşkil etmemesi icabeder.

İspat iddiası, milletvekilleri seçimlerinde oy verme gününden önceki (30) gün içinde işlenen eürümlerden dolayı kabul olunmaz.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun icrasına Adalet Bakanı memurdur.

Yıldız Ahmet'in İspat Hakkının İhyası hakkında Kanun teklifi

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 481 — Geçen maddede beyan olunan cürmün faili beraat etmek için isnat ettiği fiilin sıhhatini veya şayi veya mütevâtir aldugunu ispat etmek isterse bu iddiası kabul olunmaz.

Ancak isnat edilen fiilin hakikat olduğunu ispat talebi :

1. Tecavüz olunan şahıs bir memur veya kamu hizmeti gören bir kimse olup da 266, 267 ve 268 nci maddelerde beyan olunan haller müstesna olmak üzere, isnat olunan fiil icra ettiği memuriyete veya gördüğü kamu hizmetine tallûk eylediği,

2. İsnat olunan fiilden dolayı tecavüz olunan şahıs hakkında kovuşturma icrasına başlanmış olduğu,

3. İsnat edilen fiilin ispatında kamu yararı bulunduğu mahkemeye karar verildiği,

4. Müşteki ikame ettiği dâvadan dolayı icra kılınan yargılamayı kendisine isnat olunan fiilin sıhhat ve ademihhatine dahi teşmil etmeyi açık olarak bizzat talep eylediği,

Takdirde kabul olunur.

Hakikatı maddenin ispatı talebi, müşteki özel bir soruşturma veya yargılama usulüne tâbi veya başka bir mercide yargılanması gereken bir kimse dahi, hakaret dâvasına bakan mahkemeye kabul ve tetkik olunur.

İspat talebinin kabulüne karar verilmesini

mütaakıp 15 gün içinde bu talapla ilgili bütün deliller ikame ve varsa vesikaların asıl veya suretleri mahkemeye tevdi olunur.

İkame ve ibraz olunan delil ve vesikalar beş gün içinde mukabil delillerini ikame ve vesikalarını ibraz etmek üzere müştekiye ve C. Savcısına tebliğ olunur.

Taraflar bu suretle iddia ve delillerini bildirdikten sonra mahkeme duruşma için en yakın bir gün tâyin eder. Zaruret olmadıkça mütaakıp tâlikler bir haftayı geçemez.

İsnat ispat olunur veya bundan dolayı isnatta bulunan şahıs mahkûm edilirse sanık hakkında dâva ve ceza düşer.

İsnat ispat olunmadığı takdirde faile Türk Ceza Kanununun 480 nci maddesinde yazılı cezalar, yarısı kadar artırılarak hükmolunur.

Ayrıca mevkute sahibi veya mevkute olmadığı takdirde nâşiri hakkında 10 bin liradan 25 bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Şu kadar ki, bu maddedeki istisnaların uygulanması için tecavüz aşağıdaki maddede bildirilen cürmü teşkil etmemesi icap eder.

İspat iddiası, yasama organları üyeleri seçimlerinde oy verme gününden önceki 30 gün içinde kabul olunmaz.

MADDE 2. — Bu kanun, yayınlanması tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu, Adalet Bakanı yürütür.

